

December 2017

FOA's forslag til initiativer, som kan styrke rekrutteringen til social- og sundhedsuddannelserne

Efterspørgslen efter social- og sundhedspersonale stiger dag for dag, og der bliver ikke uddannet tilstrækkeligt med social- og sundhedshjælpere og især social- og sundhedsassistenter til at kunne imødekomme behovet for arbejdskraft, hverken på kort eller på lang sigt, medmindre der iværksættes særlige initiativer.

Rekrutteringen til uddannelserne er i dag vigende og ligger betydeligt under den aftalte dimensionering for 2017/2018. Samtidig hermed vil en betydelig del af det eksisterende personale om få år trække sig tilbage som følge af alder. Det viser den nyligt afsluttede analyse, som KL og FOA i fællesskab har gennemført i rapporten "Rekrutteringsudfordringer for social- og sundhedspersonale".

Der er derfor behov for at iværksætte initiativer, som kan styrke rekrutteringen til uddannelserne. Udfordringens størrelse taget i betragtning, så vil FOA foreslå en vifte af initiativer med forskellige initiativer, som alle har til hensigt at sikre flere uddannede social- og sundhedshjælpere og især social- og sundhedsassistenter. Initiativerne kunne rette sig mod følgende:

- 1. At styrke især voksnes incitamenter til at søge social- og sundhedsuddannelserne*
- 2. At udvide uddannelsesvejene især for ufaglærte og social- og sundhedshjælpere med fast tilknytning til området*
- 3. At flere ansøgere opnår de faglige forudsætninger, der er nødvendige for at kunne optages på og gennemføre uddannelserne*
- 4. At øge kommunernes og regionernes incitamenter til at oprette flest mulige elevpladser*
- 5. At skabe sikkerhed om uddannelsesområdet gennem en langsigtet dimensioneringsaftale*

1. At styrke især voksnes incitamenter til at søge social- og sundhedsuddannelserne

Social- og sundhedsuddannelserne er både ungdomsuddannelser og voksenuddannelser. Voksne har altid udgjort en væsentlig del af eleverne, hvorfor gennemsnitsalderen på uddannelserne altid har været relativ høj set i forhold til andre erhvervsuddannelser. Dette billede kan imidlertid have ændret sig reformen af erhvervsuddannelserne i 2015 og omlægningen af uddannelserne i 2017. Uddannelsernes nye struktur medfører, at langt flere voksne skal indlede uddannelsen med et grundforløb, og dermed risikoen for SU

som forsørgelsesgrundlag. For voksne med forsørgerpligt kan det være en betydelig barriere for uddannelse. FOA har derfor følgende forslag:

- At sikre flere voksne minimum voksenelevløgn under hele uddannelsen gennem:
 - Løn under grundforløb i stedet for SU. Nettoudgiften for kommunerne vil være ca. 560 kr. pr. uge i max. 20 uger
 - Udvide kredsen af voksne elever, der kan få voksenelevløgn ved fx sænke alderskravet fra 25 til 21 år og lempe kravene om erfaring fra området
- At forlænge aftalen om ret og pligt til uddannelse for medarbejdere med mere end 1 års anciennitet på det kommunale område i overenskomst for social- og sundhedspersonale ved OK 18.

Forslagene kræver først og fremmest aftaler mellem KL, Danske Regioner og FOA om ændringer af overenskomsterne.

2. At udvide uddannelsesvejene især for ufaglærte og social- og sundhedshjælpere med fast tilknytning til området

I FOA's optik må al tilgængelig uddannelseskapaçitet på skoler og praktiksteder udnyttes til at uddanne så mange som muligt, uden at der gås på kompromis med de kompetencekrav, som stilles til de uddannede social- og sundhedshjælpere og -assistenter.

Der er i dag kun én vej til at blive social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent – det er igennem en erhvervsuddannelse fra start til slut. Der er vandtætte skotter mellem uddannelserne og uddannelserne i AMU-systemet.

Ved trepartsaftalen oktober 2017 er det aftalt at linde på skotterne. Der skal udvikles målrettede AMU-forløb, som dels kan give ufaglærte et fagligt løft med henblik på at blive social- og sundhedshjælpere, dels give erfarne social- og sundhedshjælpere med fast tilknytning til området et faglige løft med henblik på at blive social- og sundhedsassistenter.

Manglen på social- og sundhedsassistenter er særlig markant og stigende, samtidig med at uddannelsens komplekse struktur med flere uddannelsessteder på tværs af kommuner og regioner gør det udfordrende at øge kapaciteten i såvel skole som praktik. En mulighed er at tænke i alternative oplæringsveje for de social- og sundhedshjælpere, der i længere tid har haft en fast tilknytning til området.

FOA forslår derfor følgende:

- Etablering af et alternativt uddannelsesforløb for erfarne social- og sundhedshjælpere, som uddannes til social- og sundhedsassistenter. Et forløb, som mixer praktisk oplæring på jobbet og særligt udviklede AMU-kurser. Forløbet vil kunne afkorte erfarne hjælperes uddannelse til social- og sundhedsassistent med ca. et halvt år, sammenlignet med i dag, samtidig med, at de delvis vil kunne forblive i deres eget job i længere tid. (Se vedlagte bilag, som mere detaljeret beskriver forslaget).

- Udvikling af særlige AMU-pakker, som samlet set kan afkorte uddannelsen til social- og sundhedshjælper, således som aftalt i trepartsaftalen.

3. At flere ansøgere kan opnå de faglige forudsætninger, der er nødvendige for at kunne optages på og gennemføre uddannelserne

Med reformen af erhvervsuddannelserne og omlægningen af social- og sundhedsuddannelserne er kompetencekravene hævet, så der er fuld overensstemmelse mellem på den ene side de faglige og personlige krav, som stilles til personalet i kommuner og regioner, og på den anden side de kompetencer som opnås i løbet af uddannelsen.

FOA foreslår, at man overvejer mulighederne for at etablere længerevarende introducerende forløb, som fagligt og personligt kan forberede ansøgere til uddannelserne, således at rekrutteringen til området kan forøges uden at gå på kompromis med adgangskriterier, det faglige niveau og kompetencekrav i uddannelserne. Et længerevarende introduktionsforløb kan ligeledes bidrage til, at flere elever gennemfører uddannelsen uden afbrud og inden for den fastsatte uddannelsestid.

4. At styrke kommunernes og regionernes incitamenter til at oprette elevpladser

Undervisningsministeren har foreslået det faglige udvalg PASS, at social- og sundhedsuddannelserne gøres til fordelsuddannelser. Hensigten er dels at øge kommunernes og regionernes økonomiske incitament til at uddanne, dels at sikre alle kvalificerede ansøgere en uddannelsesgaranti til uddannelserne.

FOA støtter alle tiltag, som dels styrker arbejdsgivernes motivation til at uddanne elever, dels giver alle, der ønsker og kan opfylde adgangskravene en garanti for uddannelse, også på social- og sundhedsuddannelserne.

Udbuddet af praktikpladser på social- og sundhedsuddannelserne er imidlertid et anliggende for trepartsforhandlinger. Primo 2018 skal der som aftalt forhandles om en ny dimensioneringsaftale for 2019 og frem. FOA vil derfor anbefale, at spørgsmålet om social- og sundhedsuddannelserne som fordelsuddannelser afklares ved de kommende forhandlinger.

Social – og sundhedsuddannelserne har delvist været undtaget for beskæftigelseslovgivningens bestemmelser om voksenlærlinge-tilskud. Det bør afdækkes, om kommunerne gennem en sidestilling af social- og sundhedsuddannelserne med andre erhvervsuddannelser i forhold til voksenlærlingeordningen vil få styrket incitamenter til at uddanne blandt andet beskæftigede social- og sundhedshjælper til social- og sundhedsassistenter.

FOA vil foreslå, at man generelt undersøger mulighederne for at øge kommunernes og regionernes incitamenter til at uddanne flest mulige elever.

5. At skabe sikkerhed om uddannelsesområdet gennem en langsigtet dimensioneringsaftale

Manglen på elever er ikke noget nyt på social- og sundhedsuddannelserne. I 2007 var der en tilsvarende betydelig mangel på elever. Det lykkedes imidlertid at vende den meget lave tilstrømning til uddannelserne til en situation, hvor der i perioden 2009 - 2014 var langt flere ansøgere til uddannelserne, end der var elevpladser. En væsentlig årsag til succesen var, at den 8-årige dimensioneringsaftale skabte sikkerhed om området – sikkerhed for ansøgere, skoler og praktiksteder. Praktiksteder i kommuner og regioner kunne organisere opgaven med oplæring og kendte omfanget af denne. Skolerne kunne vejlede og rekruttere til uddannelserne på grundlag af et kendt antal praktikpladser. Denne vished om praktikplads tiltrak elever – også mange unge - i et felt af erhvervsuddannelser, hvor mangel på og usikkerhed om praktikpladser ellers har været dominerende.

På baggrund af disse erfaringer vil FOA ved de kommende forhandlinger arbejde for, at der indgås en langsigtet dimensioneringsaftale, minimum for perioden 2019 til 2025.

Social-og sundhedshjælpere, der ønsker at blive social- og sundhedsassistenter - forslag til et nyt uddannelsesforløb for erfarne og uddannelsesparate social- og sundhedshjælpere.

Behovet for social- og sundhedsassistenter er stigende. FOA har derfor udarbejdet et forslag til en ny vej for de beskæftigede, meget erfarne og uddannelsesparate social- og sundhjælpere, som ønsker at bliver social- og sundhedsassistenter.

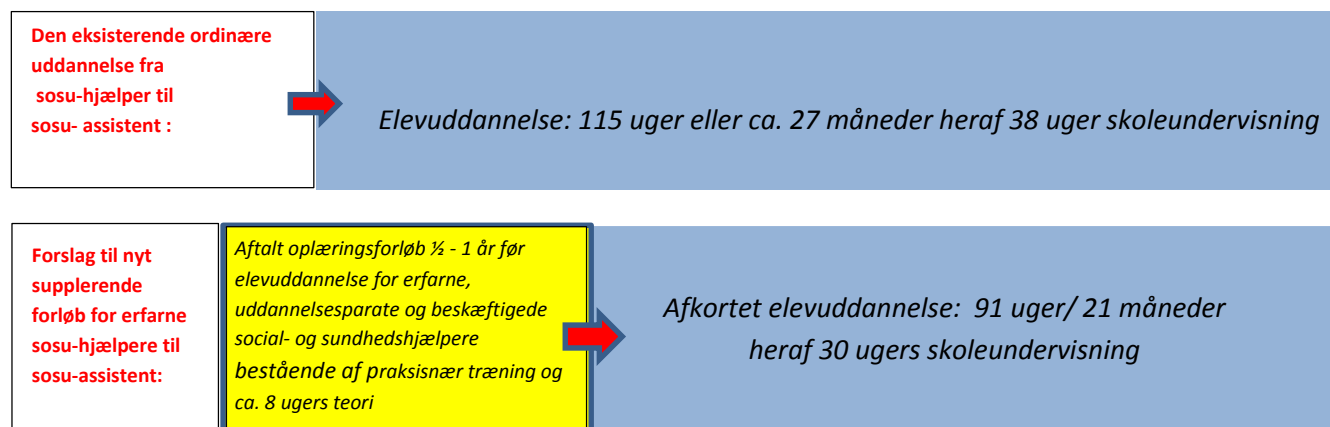
Den bærende ide i forslaget er, at de erfarne social- og sundhedshjælpere indtræder i et læringsforløb, der gør dem parate til at indtræde senere i social- og sundhedsassistentuddannelsen, idet der bygges på deres arbejds erfaringer og i et struktureret forløb gøres de parate til at indtræde i det ordinære uddannelsesforløb senere end i det nuværende forløb for social- og sundhedshjælpere.

Med forslaget vil de erfarne social- og sundhedshjælpere få mulighed for at påbegynde vejen til assistentkompetencen på en alternativ måde. Det vil afkorte deres elevuddannelse til social- og sundhedsassistent, og samtidig sikre at de opnår samme kompetencer og samme autorisation som de, der tager den mere ordinære vej til social- og sundhedsassistent.

Idet følgende er forslaget er beskrevet og omkostningerne er beregnet og sammenlignet med det eksisterende forløb for social- og sundhedshjælpere, der uddanner sig til social- og sundhedsassistent.

Forslag om et særligt oplæringsforløb for erfarne social- og sundhedshjælpere

Forslaget om særligt oplæringsforløb er målrettet de social- og sundhedshjælpere, der er fortrolige med og har en fast tilknytning til den primærkommunale sektor. Det er et indledende oplæringsforløb, hvor social- og sundhedshjælperne kan bevare tilknytningen til deres arbejdsplads og i vidt omfang deres arbejdsområde. Den samlede vej fra social- og sundhedshjælper til social- og sundhedsassistent bliver ikke nødvendigvis kortere, men fordi der for social- og sundhedshjælperne er tale om en kendt og tryk ramme, så kan læringen/oplæringen blive langt mere effektiv.

Forslaget indebærer, at der ½-1 år forud for påbegyndelsen af den egentlige uddannelse til social- og sundhedsassistent aftales et praksisnært oplæringsforløb/følforløb på arbejdspladsen for og tilpasset den enkelte social- og sundhedshjælper. Her skal social- og sundhedshjælperen have mulighed for at træne/opøve assistent-kompetencer, svarende til de praktikmål som kræves i uddannelsens primærkommunale praktik. Træningen skal ske i et aftalt og rammesat forløb, hvor social- og sundhedshjælperen følges tæt af en praktikvejleder. Det kan fx ske i et forløb, hvor social- og sundhedshjælperen følger praktikvejlederen og systematisk træner kompetencer som social- og sundhedsassistent 1-2 dage ugentligt.

Sideløbende med praksisoplæringen deltager social- og sundhedshjælperen i ca. 8 ugers teoriforløb, som skal understøtte skiftet i rolleidentitet fra hjælper til social- og sundhedsassistent og give den nødvendige indledende faglige viden. Teoriundervisningen skal lægge vægt på 1) den metodiske tilgang til de sundhedsfaglige opgaver herunder sygeplejeopgaverne og 2) refleksion over praksis. Ydermere skal social- og sundhedshjælperen have et teoretisk grundlag for at opøve metode og refleksion. Dette grundlag kan være teoriundervisning i anatomi, fysiologi, sygdomslære, klinisk sygepleje, farmakologi, palliation, sygeplejeprocessen (metodisk tilgang) og refleksionscirklen. Teoridelene afsluttes med prøve.

Hele oplæringsforløbet kan strække sig over ½-1 år og skal principielt føre til optag på social- og sundhedsuddannelsen, hvor det afkortede uddannelsesforløb efterfølgende påbegyndes og gennemføres.

Det samlede oplæringsforløb vil kunne afkorte social- og sundhedsassistent-uddannelsen med 16 ugers praktik og 8 ugers skoleundervisning – fra 27 måneders til 21 måneders uddannelse i alt. Afkortningen af praktikuddannelsen sker alene på det primærkommunale område.

Målgruppen er de erfarne social- og sundhedshjælpere. Dermed menes social- og sundhedshjælpere med minimum 5 års erfaring og fast tilknytning til området. Forslaget er alene en model for fuldtidsbeskæftigede medarbejdere.

Vilkår under og ramme om forløbet aftales i overenskomsten. Udgangspunktet er, at den erfarne social – og sundhedshjælper bevarer sin normale løn under hele forløbet – både under oplæringsforløbet og i elevtiden.

(For en mere detaljeret beskrivelse af forslaget se bagerst).

Fordelene ved forslaget

Forslagets fordele for social- og sundhedshjælperne er, at første del af oplæringen sker i et kendt læringsmiljø, og oplæringen bliver tæt knyttet til den daglige praksis. Social- og sundhedshjælperne får med forslaget også en mulighed for at afprøve paratheden til at være social- og sundhedsassistenter.

Målet og aftalen for den enkelte er at gennemføre en fuld uddannelse til social- og sundhedsassistent – det er forudsætningen. Skulle social- og sundhedshjælperen imidlertid vælge at afbryde forløbet inden da, så vil de opnåede kompetencer styrke fagligheden som social- og sundhedshjælper.

Set fra et arbejdsgiversynspunkt er fordelene ved forløbet åbenbart: der uddannes flere social- og sundhedsassistenter, og det sker, mens der erfarne social- og sundhedshjælpere forbliver i længere tid på arbejdspladsen og kan levere noget arbejdskraft – hvor meget må være til forhandling.

Forslaget vil desuden samlet set styrke arbejdspladsen som lærende arbejdsplads.

Økonomien i forslaget

Den samlede nettoudgift til det foreslåede uddannelsesforløb fra social- og sundhedshjælper til assistent med oplæringsforløb og afkortet uddannelseslængde er beregnet til ca. 633.305 kr. (forskellige godtgørelser mv. er fratrukket).

Udgifterne til det foreslåede oplæringsforløb vil være lønudgiften under teoridelene og en evt. tabt arbejdskraft under den praksisnære oplæring til assistent. Derudover er der evt. udgifter til praktik-/oplæringsvejledningen, men de er ikke medtaget i beregningerne, idet der må være tale om en kerneopgave for kommunerne.

I regneeksemplerne nederst i notatet er det forudsat, at lønudgiften under teoridelene, delvist vil blive kompenseret gennem en statslig godtgørelse svarende til 80 % af dagpengesatsen.

Den praksisnære oplæring er beregnet til en måned – ikke, at den alene vil vare en måned, men det er udtryk for, at tabt arbejdskraftværdi er anslået til en måned.

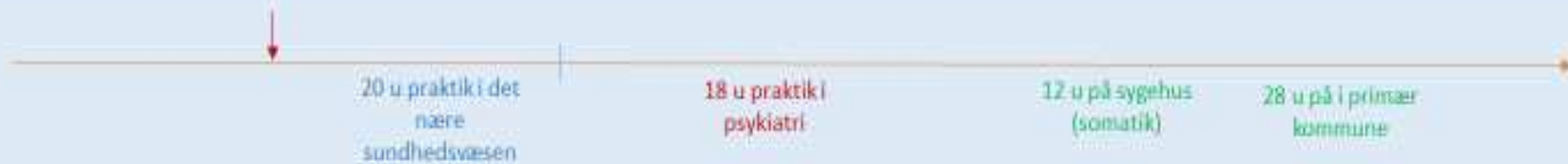
Det ordinære forløb for en social- og sundhedshjælper, der skal være social- og sundhedsassistent er med samme satser som forslaget beregnet til ca. 711.831 kr.

Udgangspunktet for begge beregninger er, at social- og sundhedshjælperen bevarer sin ordinære løn under hele forløbet frem for at få voksenelevløns i fx uddannelsesdelene. Der er endvidere taget udgangspunkt i, at der er tale om en fuldtidsmedarbejder. Den ordinære løn må betragtes som en væsentlig forudsætning i forslaget, fordi en lønnedgang i sig selv være en væsentlig barriere for at påbegynde en ny uddannelse for en lang række af de erfarne social- og sundhedshjælpere.

(OK afdelingen har ikke fået mulighed for at gennemføre beregningen, men har leveret tallene, som er anvendt i beregningerne – derfor et forbehold!)

Model* for uddannelsesforløb for erfarne social- og sundhedshjælpere til social- og sundhedsassistent

Almindelig standardafkorting (5 mdr. praktik + 5 uger teori) for social- og sundhedshjælpere = 38 ugers teori og 77 ugers praktik = 115 uger

Forslag til nyt oplærings og uddannelsesforløb for erfarne social- og sundhedshjælpere med yderligere afkorting af anden teoretisk udd. (8 uger) og af P1 (16 ugers praktik) = 30 ugers teori og 61 ugers praktik = 91 uger

↓ = Uddannelsesaftale

| = Praktikerklæring

Uddybende om før-forløbet.

Den væsentligst udfordring for en erfaren social- og sundhedshjælper er at 'ændre' rolleidentitet til social- og sundhedsassistent, derfor bliver der to elementer, som skal tilgodeses i FØR forløbet.

Det er 1) den metodiske tilgang til sygeplejeopgaverne og 2) refleksion over praksis. Ydermere skal social- og sundhedshjælperen have et teoretisk grundlag at opøve metode og refleksion ud fra.

Dette grundlag kan være teoriundervisning i anatomi, fysiologi, sygdomslære, klinisk sygepleje, farmakologi, palliation, sygeplejeprocessen (metodisk tilgang) og refleksionscirklen.

I praksis arbejder social- og sundhedshjælperen i en følgeordning ud fra et eksemplarisk princip med en/flere borgere i et loop.

Et loop forstået som: Identifikation af borgerens problemer (afledt af sygdom og/eller svækkelse), udvælgelse af behov for sygepleje, handling på social- og sundhedsassistentniveau, i tæt samarbejde med følgepersonen.

Følgepersonen bør være en social- og sundhedsassistent som har praktikvejlederuddannelse og erfaring, skal være solid støtte til kobling af teori og praksis, være rollemodel og være opmærksom på, at den erfarne social- og sundhedshjælper forstår og evner identitetsskiftet.

Hele FØR forløbets varighed vurderes til at tage 8 ugers teori og 12 ugers arbejde i praksis med vægt på udvikling af begyndende social- og sundhedsassistentkompetencer.

Forløbet leder frem til, at social- og sundhedshjælperen kan bestå 1.praktik på det primærkommunale område efter blot 4 ugers elevansættelse og de teorifag, der er knyttet hertil.

Udgifter ved at uddanne én erfaren social- og sundhedshjælper til social- og sundhedsassistent i hhv. den ordinære model og ovenstående forslag til model

Der tages forbehold for, at alle beregninger skal ske i OK-afdelingen!

Løn under før-forløb (beregnet som 8 ugers teori-undervisning og 30 dages oplæring*		96. 840
VEU-godtgørelse under teori-forløb i førforløb (80% dagpenge)		27.160
Netto-udgift til Før-forløb ialt		69.680

	<i>Normal model</i>	<i>Modelforslag</i>
Ordinær løn (fuldtid) under elev-uddannelsen*	902.971	714.525
AUB-godtgørelse	191.140	150.900
Netto-udgift under elevuddannelsen med ordinær/normal løn	711.831	563.625

<u>UDGIFTER i alt til de to modeller</u>	<u>711.831</u>	<u>633.305</u>
---	-----------------------	-----------------------

Lønudgifter ved sosu-hjælper til assistentuddannelse ved en ordinær voksen-elev -løn i hele uddannelsesperioden	608.699	
Lønudgifter i hele uddannelsesperioden ved en ordinær voksen-elev-løn, fratrukket AUB-tilskud		
Difference mellem hhv. ordinær løn og voksen-elevløn i hele uddannelsesperioden (uden fratræk af tilskud)	294.272	
Difference mellem hhv. ordinær løn og elevløn i hele uddannelsesperioden (med fratræk af AUB-tilskud)	113.494	
Lønudgifter ved at uddanne en social- og sundhedsassistent uden forudgående uddannelse til social- og sundhedshjælper (voksenelevløn)	Ca. 741.000 (Hvis AUB-tilskud fratrækkes= ca. 524.735)	

*Det er forudsat, at social- og sundhedshjælperen bevarer sin normale løn under hele forløbet.